

ETELÄ-POHJANMAAN

Hyvinvointiapila

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen
keskustan aluevaltuustoryhmän tiedotuslehti 2024

9 Soteuudistus on
mainettaan
parempi

11 Työhyvinvointi
lisää tuottavuutta

5 Ikäihmisille palveluja
nyt ja tulevaisuudessa

12 Hyvinvointialueen
yhteystiedot

10 Nuoren
ajatuksia

4 Perhevapaaudistus
tuo joustavuutta
vauva-arkeen

PÄÄKIRJOITUS

Uudistukset ovat elinehto

AKI YLINEN

Aluevaltuutettu,
keskustan aluevaltuustoryhmän puheenjohtaja

Vajaa kaksi vuotta on maamme kansalaiset saaneet käyttää sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluja hyvinvointialueen järjestäminä. Yleisesti voi todeta, että palvelut pelaavat, mutta talousluvut ovat pahasti metsässä.

Talousongelmat juontavat juurensa soten rahoituslain koukeroihin. Maan hallitus on keskittynyt talouskurin valvomiseen. Valtion ”apu” on siis lähinnä kontrollia, että hyvinvointialueet toteuttavat säästönsä. Porkkana on toiminnan jatkuminen ja keppi, että hyvinvointialueita yhdistetään.

Talouskurin ja lisääntyvän palvelutarpeen hoitamiseksi on laadittu uudistus, tuottavuus ja vaikuttavuus -ohjelma (UTV). UTV:n avulla pyritään turvaamaan palvelujen ja henkilöstön saatavuus, riittävyys ja pysyvyys kustannustehokkaasti. UTV:n yhteydessä tarkastellaan myös palveluverkkoa ja pyritään eroon turhista kiinteistöistä.

Vain tasapainoinen talous takaa hyvinvointialueen itsehallinnon Ete-

lä-Pohjanmaalla.

Valmistelu

Kuntapäätäjänä on saanut tottua viranhaltijoiden laadukkaaseen valmisteluun. Turhan monet päätöspykälät hyvinvointialueella ovat pintapuolisesti kerrottu. Hyvää hallintoa ei vielä osata hyvinvointialueella.

Ryhmä kiertää

Keskustan aluevaltuustoryhmän puheenjohtajana olen saanut huomata, että sitoutuneita päättäjiä ja monen alan asiantuntijoita on valikoitunut ryhmäämme. Ryhmän kanssa on kuljettu niin kokouksissa, kuin kansan tapauksiksi järjestetyissä tilaisuuksissa. Päättäjän pitää saada kansalaisilta tietoa, muuten päätökset eivät kohtaa tarvetta.

Meillä on vahva tahtotila lähipalvelujen säilyttämiseksi. Pienempien paikkakuntien sote-keskusten tai vaikkapa

Nurmon hammashoitolan alasajolla ei saavuteta kymmenien miljoonien säästöjä.

Painopisteet

Perusterveydenhuoltoon tulee panostaa, että kalliissa erikoissairaanhoidossa saataisiin säästöjä. Tuo ajatus on koko uudistuksen kantavia ajatuksia.

Alijäämän vähentämiseen tähtääviä toimia on vietävä eteenpäin sairaalan turvaamiseksi. Keskussairaala on meille erityisen tärkeä siksi, että synnytukset ja erikoissairaanhoidon tärkeät operaatiot tehdään siellä.

Digipalvelut

Hyvinvointialueen selkeä onnistuminen on digitaaliset palvelut. Meillä on alueellisesti tasa-arvoisesti saavutettava chat-järjestelmä, josta voi saada vaikkapa silmätippoihin reseptin läh-temättä kotoa mihinkään. Se toimii niin

Seinäjoen Joupissa kuin Jurvan Tainuskylässä tai missä vain, kunhan nettiyh-teys löytyy.

Pelastuslaitos

Epävakaan maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi pitää olla tyytyväinen, että pelastuslaitos toimii ilman palveluverkon tiivistämisaineita maakunnan joka paikassa. VPK toiminta on tärkeänä tukena virkapalokunnan lisänä.

Arjen valinnat

Haluan kannustaa kaikkia pitämään itsestään huolta. Liikunta, riittävä uni ja oikeanlainen ravinto tukee mielen ja kehon terveyttä. Ruokamaakunnasta löytyy omasta takaa kaikki mitä tasapainoiseen ravitsemukseen tarvitaan. Lenkille tai vaikkapa pyöräilemään voi napata kaverinkin, niin saa ajankohtaiset asiatkin vaihdettua.

Hyviä lukuhetkiä!

Palveluverkkouudistuksen periaatteita mm.

- Eteläpohjalainen ei jää ilman palveluita, vaikka palvelumuodot muuttuvat ja monipuolistuvat. → Asiakkaille palvelutarpeen mukaiset palvelut ja -kanavat.
- Palvelut 1+7 sote-keskusmallilla; laajan päivystyksen keskussairaala ja sote-keskukset, joita täydentävät soteasemat ja -toimipisteet.
- Jokaisessa kunnassa on vähintään sote-palvelupiste, jossa on tarpeenmukaisesti järjestetty hoitajavastaanotto ja näytteenotto, ennalta varattavina päivinä.
- Mahdollisuus valita palvelupiste hyvinvointialueen sisällä laajenee asteittain.
- Toimitiloja käytetään tehokkaasti.
- Suun terveydenhuollossa voi olla mahdollisesti myös liikkuvia hoitoyksiköitä.
- Enemmän digitaalista palvelua. Etäpalvelut yhdenvertaisesti saatavilla koko alueella.
- Kotisairaalan ja kotihoidon sekä ensihoidon toimintoja vahvistetaan.
- Ikäihmisten asumispalvelujen ja kotihoidon lääkäripalvelut järjestetään koko hyvinvointialueella tarpeenmukaisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
- Laadukas neuvolapalvelu. Koulu- ja opiskeluterveydenhoitajat työskentelevät kouluilla. Neuvoloiden kotikäyntityö jatkuu. Perhekeskus toimii koko alueella.
- Muutokset tehdään hallitusti. Palvelu turvataan, mutta etäisyys palveluun voi osalla alueista kasvaa.
- Tasapainoinen talous - Uudistus, tuottavuus ja vaikuttavuus -ohjelmalla turvataan palvelujen ja henkilöstön saatavuus, riittävyys ja pysyvyys hyvinvointialueen itsehallinto varmistuen Etelä-Pohjanmaalla.
- Syksyyn 2024 ajoittunut palveluverkkouudistus ei kohdistunut pelastuslaitoksen toimintoihin.

Keskusta

Etelä-Pohjanmaan aluevaltuustoryhmä

ETELÄ-POHJANMAAN HYVINVOINTIAPILA

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen
keskustan aluevaltuustoryhmän tiedotuslehti 2024

Julkaisija ja rahoittaja:

Keskustan Etelä-Pohjanmaan
aluevaltuustoryhmä
Keskuskatu 11 A, 60100 Seinäjoki
etela-pohjanmaa@keskusta.fi

Päätoimittaja: Aki Ylinen, keskustan Etelä-Pohjanmaan aluevaltuustoryhmän puheenjohtaja
Toimitusryhmä: Silja Hiironniemi, Antti Joensuu, Helena Tuuri-Tammela, Aki Ylinen, Susanne Vähäajylkkä

Taittotyö:

Mediaplatti, Ilmajoki
Kansikuva: Kuvat toimitusryhmä, muokkaus Suomen Keskusta r.p

Painosmäärä: 88 000 kpl

Paino: Lehtisepät Oy

Jakelu: SSM I Suomen Suoramainonta Oy
Jakelu kaikkiin mainokset salliviin kotitalouksiin
Etelä-Pohjanmaalla marraskuun 2024.

Palvelut pitää pelastaa

ANTTI KAIKKONEN
Keskustan puheenjohtaja

Suomalaisten on voitava luottaa siihen, että sairauden tai vanhuuden tullen pidämme toisistamme huolta. Lompakon paksuuteen tai postinumeroon katso matta. Se on turvallisen kotimaan rakentamista, siinä missä maanpuolustuksesta huolehtiminenkin. Tehdään lujasti työtä, ja pidetään huolta omistamme. Tällä periaatteella olemme Suomea rakentaneet sukupolvelta toiselle, ja aiomme myös rakentaa jatkosaa.

Nyt maata viedään väärään suuntaan. Orpon hallituksen säästöohjelman kulmakivi ovat suuret säästöt lastensuojelusta, sairaanhoidosta, neuvoloista ja vanhuuden hoivasta.

Asiantuntijat ovat varoittaneet, että hallituksen linja uhkaa pidentää hoitojonoja ja vie palveluita kauemmaksi. Kun jonot pitenevät, vaivat pahenevat, ja kalliiden erikoishoitojen tarve tulee kasvamaan. Tämä on kallista säästämistä.

Samalla isoja summia jaetaan vauraimpien veronalennuksiin, terveysbisnekseen, Turun tunnin junaan, kaljave-

ron alentamiseen ja moneen muuhun kohteeseen. Yrittämisen mahdollisuuksia kavennetaan mojovilla veronkorotuksilla niin tavaroihin kuin palveluihinkin.

Etenkin yönkiristysten aikaan pitäisi noudattaa kohtuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Nyt näin ei toimita. Hallituksen tärkeysjärjestys on väärä. Reilumpi ja rakentavampi linja on täysin mahdollinen.

Joissain asioissa tuntuu, että päätöksille ei ole mitään järkeviä perusteita. Esimerkiksi kotitalousvähennystä leikataan rajusti. Se iskee pienyrityksiin, heidän palveluitaan tarvitseviin koteihin ja yrittäjien työntekijöihin. Tämä heikentää talouskasvua, työtä ja yrittämistä, eli päätös on talouden kannalta vahingollinen.

Kun nyt kotiin ostetusta kotitalous-, hoiva- ja hoitotyöstä voi vähentää verotuksessa 60 prosenttia ja vähennyksen enimmäismäärä 3 500 euroa vuodessa, on korvausprosentti ensi vuoden alusta 35 prosenttia ja vähennyksen enimmäismäärä 1 600 euroon vuodessa.

Arvonlisäveroissa Suomi on nyt Euroopan kärkeä. Vuodenvaihteessa astuvat voimaan uudet veronkorotukset, jotka heikentävät kasvua. Orpo ja Purra lupasivat, että hallitus tulee lisäämään työllisyyttä 100 000 suomalaisella. Nyt työttömien määrä onkin kasvanut reilussa vuodessa yli 40 000 suomalaisella.

Ei tällä menolla Suomi käänny nousuun, suomalaisten huolenpidosta huolehdi, tai rakenneta kestävä säästöä. Kyllä tälle kaikelle vaihtoehto tarvitaan.

Keskusta ajaa järkevämpää säästämistä, kunnon kasvutoimia, ja kes-

tävämpää terveystaloutta. Taloutta pitää sopeuttaa, mutta sen voi tehdä myös järkevämmällä ja välittävämällä tavalla. Tulemme tarjoamaan tulevana kuukausina lisää ehdotuksia sekä vaihtoehtoja niin kasvutoimiin kuin palveluihinkin.

Samalla ympäri maan teemme parhaamme kunnissa ja hyvinvointialueilla sen eteen, että ihmisillä olisi töitä ja palvelut pelaisivat. Eduskunnassa pyrimme siihen, että tässä onnistumisen edellytysten heikentäminen lopetetaan, ja Suomi saadaan valoisammalle polulle. Talouskasvu on tuplattava ja palvelut pelastettava.

Kuva: Suomen Keskusta r.p.

Ajankohtaista soteesta

LASSE HAUTALA
Aluevaltuutettu,
aluehallituksen puheenjohtaja

Hyvinvointialueemme on vastannut pian kaksi vuotta sosiaali- ja terveyspalveluista sekä pelastustoimesta maakunnassamme. Uudistuksen täytäntöönpano ja samaan aikaan palvelujen turvaaminen ovat olleet haastava kokonaisuus.

Sote-palvelut ovat ihmisille välttämättömiä ja on palveluja, joiden osalta ei voi olla pitkiä viiveitä. Lainsäädäntö laittaa myös takarajat palvelujen saannille. Palvelujen järjestämisessä ihmisille olemme selvinneet varsin hyvin kattavan palveluverkoston ansiosta. Lisäksi on huomionarvoista, että palveluja tuottavat myös monet yksityiset henkilöt, yritykset, järjestöt sekä vapaaehtoiset ihmiset.

Suurin ongelma näiden vuosien aikana on ollut rahoituksen riittävyys. Rahoitus tulee valtiolta erillisen rahoituslain perusteella. Kaikki hyvinvointialueet ovat samassa ongelmallisessa tilanteessa ja taloudet ovat alijäämäi-

siä. Rahoituslaki vaatisi korjausta, jossa huomioitaisiin paremmin sairastavuus, ikärakenne ja palvelutarve. Ensi vuoden rahoituksemme tulee olemaan noin 964 miljoonaa euroa.

Orpon hallituksen kannattajat mainostavat maakunnassa, että lisärahoitusta tulee meille 54,8 miljoonaa. Siitä on kuitenkin noin 45 miljoonaa vuoden 2022 menoista johtuvaa ns. jälkikäteistarkastuksen perusteella tulevaa ja varsinaista lisärahoitusta on vain noin 10 miljoonaa euroa. Jos ensi vuonna tulee sote-alan palkankorotuksia 2,5 %:a, menee siihen rahaa noin 25 miljoonaa euroa. Eli lisäraha ei tule riittämään.

Osa hyvinvointialueista on tehnyt rajujakin talouden tervehdyttämisohjelmia, karsineet palveluverkostoa ja keskittäneet palveluja. Etelä-Pohjanmaa on toistaiseksi niiltä välttynyt. Meillä on 1+7-mallilla oleva sotekeskusverkko, soteasemat ja sotepestet,

joissa tarjotaan palveluja tarpeen mukaisina väestön määrään ja tarpeeseen suhteutettuna. Lokakuun valtuustoto osoitti, että säästöpäätösten teko on vaikeaa ja hyvinvointialueella joudutaan nyt miettimään uusia mahdollisia säästökohteita.

Kaikki ei ole vain säästämistä, myös kehittämistä on tehty. Meillä panostetaan mm. ensihoitoon, josta huolta pitää varsin kattava verkosto ja lisänä pelastushelikopteri. Etä- ja digipalveluja otetaan käyttöön ajanvarauksissa ja palvelutuotannossa. Kotihoitoa ja kotisairaanhoitoa on lisätty, jotka korvaavat laitoshoidon. Suoraan kotiin annettavat palvelut korvaavat aiemmin omasta terveyskeskuksesta annettuja palveluja ja ovat yhä yksilökohtaisempia.

Keskustan valtuustoryhmä on suurin ryhmä aluevaltuustossa. Meitä on 23 jäsentä 59 valtuutetuista. Ryhmälämme on vahva halu turvata palvelut

**Uudistuksen
täytäntöönpano
ja samaan aikaan
palvelujen
turvaaminen ovat
olleet haastava
kokonaisuus.**

jokaisessa kunnassa ja liitoskunnassa kattavalla sotekeskus-, soteasema- ja sotepesteverkostolla.

Hyvinvointialue on maakunnan suurin työnantaja runsaan 10 000 työntekijän voimin ja palveluja tarjotaan jokaisessa kunnassa ja liitoskunnassa. Hyvinvointialueen henkilökunta on suurin voimavaramme ja haluamme olla myös jatkossa hyvä ja vetovoimainen työnantaja.

Perhekeskuspalvelut perheiden tukena

ANTTI JOENSUU

Aluevaltuutettu, keskustan aluevaltuustoryhmän 2. vpj

Mistä saa apua lasten, nuorten ja perheiden ongelmissa? Vastaus on: perhekeskuksesta. Perhekeskus on palveluverkosto, joka kokoaa yhteen kuntien, hyvinvointialueen, järjestöjen, seurakuntien ja Kelan palvelut. Perhekeskus toimii verkostomaisena, fyysisissä toimipisteissä sekä sähköisen perhekeskuksen muodossa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella perhekeskukset toimivat 1 + 7 -mallin mukaisesti, Seinäjoen lisäksi siis seitsemässä muussa seutukuntakaupungissa. Lisäksi alueilla on perhekeskuksen kohtaamispaikkoja, joissa perheet voivat tavata muita lapsia ja vanhempia, joissa järjestetään avointa toimintaa ja tapahtumia sekä erilaisia vertaisryhmiä. Kohtaamispaikoista saatu asiakaspalaute perheiltä

on ollut positiivista, joissa on näkynyt toiminnan merkityksellisyys perheiden arjessa.

Asiakasohjaus auttaa tehokkaasti

Perhekeskuksen asiakasohjaus toimii sekä puhelimitse, että chat-palvelun kautta. Asiakasohjaus on toiminut koko maakunnan alueella noin vuoden ajan ja kokemukset ovat perhekeskuksen palveluyksikköjohtaja Sirpa Tuomelan mukaan rohkaisevia: ”Palvelu on ollut hyödyllinen kynnyksetön palvelu ja yhteydenottojen määrä on kasvanut tasaisesti. Tärkeää on myös ollut, että palveluun voi ottaa yhteyttä myös anonyymisti.”

Missä asioissa voi saada apua perhekeskuksen asiakasohjauksesta?

Asiasi voi koskea esimerkiksi:

- lapsen tai nuoren kasvatusta, käyttäytymisen tai koulunkäynnin haasteita
- perheen sisäisiä ristiriitoja
- mielialan muutoksia
- uupumista ja jaksamisen ongelmia
- päihteidenkäyttöä
- liiallista pelaamista
- lähisuhde- ja perheväkivaltaa

Mitä kehitettävää palvelussa vielä on?

Erityisen tärkeää on jatkossa saada ihmisille vielä paremmin tietoa perhekeskuspalveluista. ”Sähköinen perhekeskus on hyvinvointialueen perhekeskustöön sähköinen tietoportaal, joka mahdollistaa oikean tiedon ja ohjauksen saamisen asiakkaalle yhdestä paikasta”, muistuttaa Sirpa Tuomela. Osoitteesta omaperhe.fi (perheille) ja omahelpperi.fi (nuorille) löytyvät siis kootusti kaikki tiedot palveluista. Ota rohkeasti yhteyttä!

Perhevapaaauudistus tuo joustavuutta vauva-arkeen

JENNI PUOLIVÄLI-OKSALA

Aluevaltuutettu

Perhevapaaauudistuksen tarkoituksena on, että vanhempainvapaita voidaan jakaa yhä tasaisemmin ja eri tavoilla vanhempien kesken.

Vauvan saaminen on elämää mullistava kokemus ja suurimman mullistuksen sain kokea esikoisen syntymän kohdalla. Tunne, mitä oman lapsen saaminen aiheuttaa, on jotain sellaista, mitä ei osannut etukäteen kuvitella. Esikoisen vauvavuotta vietin koronasulkujen aikaan ja se oli hyvin erilaista verrattuna nyt kuopuksen vauvavuoteen. Nyt olen päässyt paremmin nauttimaan enemmän vauvavuodesta ja siitä, että voi vauvan kanssa tehdä erilaisia asioita. Lasten temperamentit ovat täysin erilaisia ja silläkin on vaikutus kokonaisuuteen. Lisäksi vanhempiana on ollut jo huomattavasti kokeneempi kuin esikoisen kohdalla. Esikoinen kasvatti meitä vanhempina ja toinen lapsi sujahtaa tavalliseen arkeen paljon helpommin, jopa huomaamatta.

Tasaisemmin jaettua

Toinen vauvavuotemme on jo reilusti yli puolenvälin. Olemme jakaneet vanhempainvapaat tasan. Palasin tekemään ensimmäistä päiväystysvuoraa-

ni anestesiaalääkärinä vauvan ollessa kahden kuukauden ikäinen. Vauvan täyttäessä kolme kuukautta aloitin päivätyöt ja pidämme puolisoni kanssa vanhempainvapaita vuoroviikoin, järjestely jatkuu vauvavuoden loppuun saakka. Myös esikoisen vauvavuotena tein päiväystysvuoroja melko nopeasti, mutta nyt jaoimme hoitovastuun tasan aiemmin.

Esikoisen vauvavuoteen verrattuna olen kokenut, että nautin kotipäivistä vauvan kanssa pidempään – kuitenkin ajoittain pääsee töihin ”lepäämään” ja näkemään aikuisia ihmisiä. Esikoisen kohdalla palasin töihin hänen ollessaan yhdeksän kuukauden ikäinen ja välillä harmitti, ettei voinut jäädä kotiin vaan olikin puolison vuoro. Nyt saan olla vanhempainvapailla vielä lapsen ollessa 1 vuoden ja 1 kuukauden ikäinen, joten saan nauttia huomattavasti pidempään. Puolisoni on saanut omalla viikollaan täyden hoitovastuun vauvasta aiemmin kuin esikoisen kohdalla ja se on tehnyt isä-vauva -suhteelle todella hyvää.

Kuva: Krista Luoma

Olen työorientoitunut ihminen, joten kaipaen töihinkin valtavasti. Hoitovastuun jakamisella sain palata töihin nopeasti, mutta samaan aikaan nauttia kotielämästä vauvan kanssa. Kokonaisuus on meille todella hyvä järjestely.

Äidinmaitoa

Osa kokee suurta huolta imetyksen jatkumisesta, mikäli työelämään palaa jo aiemmin. Tein aluevaltuustossa aloitteen, jotta me täällä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella sallisimme imettämisen ja / tai maidon pumppaamisen työajalla. Se on perhevapaaau-

distuksen myötä entistä tärkeämpää, jos äidit palaavat takaisin työelämään yhä aiemmin. Haluaisin uskoa, että työ ei ole este imetyksen jatkamiselle niin halutessaan.

Viime aikoina on ollut useita uutisia, miten tätä asiaa on pyritty edistämään muillakin työpaikoilla ja Pohjanmaan hyvinvointialueella tämä päätös on tehty jo paljon aiemmin. Toivottavasti tulevaisuudessa yhä useampi työnantaja suhtautuu positiivisesti perhe- lisäykseen, vanhempainvapaiden tasaiseen jakamiseen ja niiden pitäminen mahdollistettaisiin joustavasti.

Ikäihmisille palveluja nyt ja tulevaisuudessa

SILJA HIIRONNIEMI
Aluevaltuutettu, keskustan aluevaltuustoryhmän 1. vpj

Ikäihmisten määrä Etelä-Pohjanmaalla on voimakkaasti kasvamassa. Erityisesti eniten palveluja tarvitsevien yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa. Lähes jokaisella eteläpohjalaisella on jossakin vaiheessa kosketuskohta ikääntymisen tuomaan hoidon ja avun tarpeeseen joko läheisten kautta tai omassa elämässään. Itselläni on 96-vuotias äiti, joka joutui tähän ikään saakka kotona sinniteltään sairaalakierteeseen ja pääsi tänä syksynä tuskaisan odotuksen jälkeen ympärivuorokautiseen palvelukotiin.

Suuri osa yli 75-vuotiaista asuu edelleen kotonaan ja käyttää ajoittain tavanomaisia terveyspalveluja. Erityisesti ikäihmisille suunnattuja palveluja ovat erilaiset toimintakyvyn tuen palvelut, kotihoito, perhehoito, yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen. Lisäksi myönnetään omaishoidon tukia.

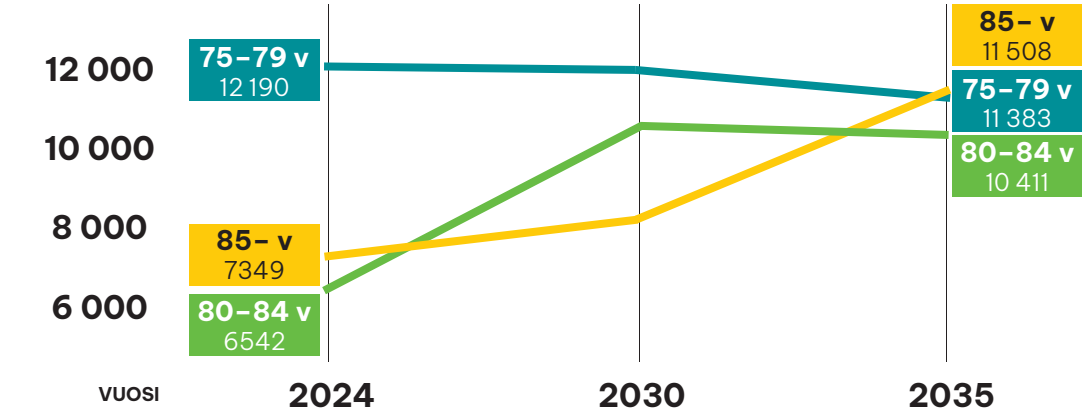
Voimakkaasti kasvava palvelutarve ja hyvinvointialueen kymmenien miljoonien eurojen suuruinen taloudellinen alijäämä ja sen kattamisvelvoite muodostavat valtavan haasteen hyvinvointialueelle. Miten näissä talouspaineissa voidaan mitenkään turvata kunnolliset palvelut ikääntyvälle väestölle?

Palveluiden riittävyyden turvaamiseksi ja tarpeen mukaisiin palveluihin pääsemiseksi tarvitaan suunnittelua ja toimenpiteitä. Etelä-Pohjanmaan aluevaltuuston päätettäväksi tuli syksyn alkajaisiksi ikäihmisten palvelujen kehittämissuunnitelma. Siinä yhtenä kehittämisen painopisteenä on kotona asu-

misen mahdollistaminen ja kotiin annettavien palvelujen monipuolisuus. Tämä on hyvä tavoite, jos vain henkilöstöresursseja pystytään lisäämään tarpeiden mukaisesti. Tarkoitus on myös kehittää teknologian käyttöä ja etähoivapalveluja edelleen.

Lisäksi kehitetään monimuotoisia asumisratkaisuja, joihin kuuluu yhteisöllisen asumisen lisääminen ja perhehoidon lisääminen. Tätä toteutettaisiin muuttamalla ympärivuorokautisen asumisen paikkoja yhteisöllisen asumisen paikoiksi. Yhteisöllinen asuminen on uusi palvelumuoto, joka on tarkoitettu kotihoitoon avulla ja asumisyhteisön tuella pärjäävien ikäihmisten asumisratkaisuksi. Ongelmana tässä on se, että samalla vähenevät ympärivuorokautisen hoidon paikat, joita jo nytkin joudutaan jonottamaan. Aluevaltuusto hyväksyi yksimielisesti 28.10. pidetyssä kokouksessa esitykseni, että ikäihmisten palveluja koskevia päätöksiä toteutettaessa pyritään siihen, että odotusajat ympärivuorokautiseen hoitoon eivät pitene.

Äiti istuu nyt Alavuden Lukkarinhovissa päivät lempituolissaan, ja vuoroin lukee, vuoroin katselee ikkunasta pihlajia ja odottelee lintuja syömään pihlajanmarjoja. Hänellä on hyvä hoito, henkilöstö on ystävällistä ja ruoka on kuulemma yleensä hyvää. Hänellä on turvallinen olo raskaan siirtymävaiheen jälkeen. Vastaavia palveluja meidän tulee voida turvata ikäihmisille heidän tarpeidensa mukaan nyt ja tästä eteenpäin vuoteen 2035 saakka ja sen ylikin.

Ikäihmisten lukumäärän ennuste Etelä-Pohjanmaalla.

PAKINA

HELENA TUURI-TAMMELA
Aluevaltuutettu, aluehallituksen jäsen

Tiskaten Chatissa

Digitaalinen palvelu liikkuu, ihminen ei. Yhä useamman asian hoitamiseksi ei ole välttämätöntä poistua kotoa. Kulkemisen korvaa henkilökohtaiset verkkopankkitunnukset tai mobiilivarmenne. Jos ei ole avaimia internet-valtakuntaan, voi valtuuttaa luotettavan läheisen asialleen mm. ajanvarauksiin ja apteekkiin.

Kokemus digi-ihmisenä. Asioiden saavutettavuus kietoutuu osaamiseen, onnistumisen tunteeseen ja asenteeseen. Samaan aikaan on joukko, joka ei pääse mihinkään. Erityisenä haasteena ovat ne, jotka eivät halua. Kaiken helppouden uhallakin terveyspalveluiden sähköinen asiointi koetaan mahdottomana. Voiko lähemmäs enää saada palvelua kuin kotisoffalle?

"Vannon kautta kiven ja kannon, etten moiseen sekaannu. Minen ainakaan ota mobiilivarmennetta tai pankkitunnuksia." – Täysin kuvitteellisen eteläpohjalaisen hokema.

Facebookin iso käyttäjäryhmä on yli 50-vuotiaat. Sama ryhmä loistaa digipalvelujen käyttäjien vähemmistössä. Onko asenteessamme ja kokeilun halussamme jokin vinouma? Väitän, että Naamakirjassa altistuu enemmän viruksille kuin etälääkäriissä käynnillä.

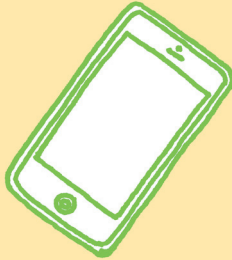
"Mä ymmärrän, mitä sä tarkootat, mutta ei meikäläisen ikääsen näitä tarvitte tajuta. Mä pidän sitä kohtuuttomana vaatimuksena."

Kyllä, -ei digिताitoa kaikilta vaadita! Kun edes kykeneväiset kokeilevat ja haluavat käyttää sähköisiä palveluja, kaiken (maalais)järjen mukaan säästämme resursseja heille, jotka eivät etäpalveluun pysty. Eikä sinne joka vaiva edes sovellu.

Uusien harppauksien tavoitteena on lisätä monipuolisemmin palveluja. Kotiin. Sote-uudistusta ei voi jatkuvasti kokea ongelmana, vaan välillä nähdä ratkaisuna.

Tiskasin. Aiemmin olin kirjautunut HyvaEP -palveluun ja kirjoittanut kysymykseni, kuvaillut oireet ja ladannut valokuvankin. Näkymätön hoitaja oli yhteydessä näkymättömään lääkäriin puolestani. Odotellessani hinkkas kattilanpohjaa. Silmäilin kännykkää. Välytin ajamiselta terveyskeskuksen jonoon, muiden nuhanenien sekaan.

Näkymätönkin vaihtui todelliseksi. Kolme vilkkuvaa pistettä vaihtui tekstiksi: reseptisi on Oma Kannassa. Asiani oli pieni eikä pääni ollut missään vaiheessa kainalossa. Onhan meillä ällä arvioida, milloin keskustelu, kirjoittaminen ja kuva eivät riitä. Jos ei olisi, niin varmasti Chat-hoitaja, rautainen ammattilainen, neuvoa ajanvaraukseen. Kysyvä ei Chatissa eksy. Testaa ja ylläty!

Aluevaltuutetut kuulolla ympäri maakunnan!

Kuva: Anne Tuilikangas

SUSANNE VÄHÄJYLKKÄ

Aluekoordinaattori

Keskustan Etelä-Pohjanmaan aluevaltuustoryhmä on jalkautunut säännöllisesti valtuustokauden aikana kansan pariin Etelä-Pohjanmaalla. Koemme tärkeäksi, että hyvinvointialueen asukkailla on mahdollisuus antaa suoraa palautetta palveluista aluevaltuutetuille ja haluamme omalta osaltamme vahvistaa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätöksentekoon. Ryhmä on kiertänyt kesämarkkinoita, järjestänyt kahvilatilaisuuksia sekä osallistunut useille eri messuille. Kesätapahtumissa on ollut mahdollisuus vastata palautekyselyyn.

Kasvotusten kohtaamisten lisäksi ryhmä on aktiivinen sosiaalisessa mediassa, jossa tiedotamme säännöllisesti päätöksenteosta sekä tulevista tilaisuuksista. Seuraa keskustan Etelä-Pohjanmaan aluevaltuustoryhmän kuulumisia Keskustan Etelä-Pohjanmaan piirin nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Keskustan Etelä-Pohjanmaan piiri

epkeskusta

Valtuustoryhmän jäsenet tavoittaa henkilökohtaisilla sähköpostiosoitteilla, jotka ovat muotoa: etunimi.sukunimi@lh.hyvaep.fi.

Koko ryhmän tavoittaa yhdellä sähköpostiosoitteella: ep_valtuustoryhm@keskustaverkko.net

Ota rohkeasti yhteyttä!

TUURI-TAMMELA HELENA, ISOKYRÖ

Ryhmän sihteeri
Aluehallituksen jäsen

NIEMISTÖ ESA, ILMAJOKI

Yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan jäsen

LEHTIMÄKI ESKO, TEUVA

Aluevaltuuston 1. vpj

KANDOLIN OLAVI, KURIKKA

Tarkastuslautakunnan jäsen

HARJUNPÄÄ ARJA, KARIJOKI

Yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan jäsen

HAUTALA LASSE, KAUAJOKI

Aluehallituksen puheenjohtaja

Kuvat: Susanne Vähäjylkkä

**AHONEN ESKO,
EVIJÄRVI**
Aluehallituksen jäsen

**KURVINEN ANTTI,
KAUHAVA**

**ALA-AHO VILLE,
LAPPAJÄRVI**
Henkilöstö- ja kehittämis-
lautakunnan jäsen

**NIEMISTÖ JAAKKO,
KAUHAVA**
Talous- ja investointi-
lautakunnan pj

**SALOMÄKI SIRPA,
VIMPELI**
Talous- ja investointi-
lautakunnan jäsen

**JÄÄTTEENMÄKI ANNELI,
LAPUA**
Aluehallituksen 2. vpj

**JOENSUU ANTTI,
ALAJÄRVI**
Ryhmän 2. vpj
Talous- ja investointi-
lautakunnan jäsen

**PALMU SARI,
ALAJÄRVI**
Henkilöstö- ja
kehittämislautakunta, pj

**KEISALA JUHA-PEKKA,
SOINI**
Talous- ja investointi-
lautakunnan jäsen

**HIIRONNIEMI SILJA,
ALAVUS**
Ryhmän 1. vpj
Henkilöstö- ja kehittämis-
lautakunnan jäsen

**OIKARI PIRKKO,
ÄHTÄRI**
Yhdyspintatyön sekä hyvin-
voinnin ja terveyden edistä-
misen lautakunnan jäsen

**ANTTILA LASSE,
ALAVUS**
Aluehallituksen jäsen

**KUJANPÄÄ-MANNILA MERVI,
KURIKKA, JALASJÄRVI**
Henkilöstö- ja kehittämis-
lautakunnan jäsen

**OJANIEMI KATI,
SEINÄJOKI**
Turvallisuuslautakunta, vpj

**PUOLIVÄLI-OKSALA JENNI,
SEINÄJOKI**
Yhdyspintatyön sekä hyvin-
voinnin ja terveyden edistä-
misen lautakunnan jäsen

**SIHTO PAULA,
SEINÄJOKI**
Aluehallituksen jäsen,
yksilöjaoston vpj

**YLINEN AKI,
NURMO (SEINÄJOKI)**
Aluevaltuustoryhmän pj
Turvallisuuslautakunnan jäsen

Kuva: Elina Kämäräinen

Henkilöstö on hyvinvointialueen tärkein voimavara

SARI PALMU

Aluevaltuutettu, henkilöstö- ja kehittämislautakunnan puheenjohtaja

Hoitotalan vetovoima alkaa eläpyä, ja hyvinvointialueemme täytyy keskittyä henkilöstön veto- ja pitovoimaan. Etelä-Pohjanmaalla ammattitaitoisen työvoiman saatavuudessa on haasteita. Tarve kasvaa, koska suuret ikäluokat eläköityvät mm. ikäihmisten palveluissa. Hyvinvointialueet kilpailevat työntekijöistä. Työntekijöiden kohteluun ja vaikuttamismahdollisuuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Joustavat työskentelymahdollisuudet ovat tär-

keitä mm. ruuhkavuosia eläville työntekijöille ja eläköityneille. Henkilöstön jaksamiseen ja hyvinvointiin tulee satsata tulevaisuudessa enemmän. Henkilöstö on tärkein voimavaramme. Ilman ammattitaitoisia työntekijöitä emme pysty tarjoamaan laadukkaita palveluita.

Paremmat henkilöstöedut auttaisivat työvoiman veto- ja pitovoimaan, koska ne parantaisivat työntekijöiden jaksamista ja työhyvinvointia. Työnantajakuvamme tarvitsee kirkastamista.

Opiskelijat ja ulkomaalaiset työntekijät tulee ottaa työyhteisöön mukaan alusta asti ja heidän perehdyttämistään on huolehdittava. Hoitajapulan helpottamiseksi SeAMK sai vuodelle 2025 40 uutta aloituspaikkaa sairaanhoitajille. Heidät on saatava työharjoitteluihin ympäri maakuntaamme. Hyvä johtamiskulttuuri on erittäin tärkeää, että työntekijämme kokevat työnsä merkitykselliseksi ja saavat äänensä kuuluviin. Tasapuolisuus, avoin keskustelukulttuuri ja lisäkoulutusmahdollisuudet ovat asioita, jotka parantavat työvoiman pysyvyyttä. Sanonta *hyvä kello kauas kuuluu, paha vielä kauemmas* pitää paikkansa edelleen.

Vuokratyövoiman käyttö lääkäripalveluissa on ollut käytössä jo kauan. Vuokralääkäreiden käyttäminen maksaa noin kolme kertaa enemmän kuin virkalääkäreiden. Tällä järjestelmällä emme pysty takaamaan hoidon jatkuvuutta. Lääkäripulaa helpottaisi, jos lääkärit joutuisivat työskentelemään julkisella sektorilla opiskeluaikaa vastaavan ajan. Vuokrafirmit välittävät myös hoitajia ja myös hoitajavuokrauksen hintalappu on korkeampi kuin virassa tai toimessa työskentelevien.

Toivon, että henkilöstöedut pystytään palauttamaan pian. Hyvä johtaminen ja henkilöstöpolitiikka ovat elintärkeitä keinoja työvoiman pito- ja vetovoimassa. ●

Sote-palvelut romuttuvat, hallituksen ratkaisut loistavat poissaolollaan

ANTTI KURVINEN

Kansanedustaja, aluevaltuutettu

Hallitus vaikuttaa välinpitämättömältä sosiaali- ja terveyspalveluita kohtaan, vaikka Keskusta on esittänyt parannuksia sote-lakeihin jo vuoden ajan. Hallitus ei ole kuitenkaan ottanut näitä ehdotuksia vakavasti. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa taloudellisesti vaikeassa tilanteessa, jota pahensivat hintojen nousu sekä lääkäripula ja hoitajapula. Ongelmat eivät asiantuntijoiden mukaan johdu sote-uudistuksesta itsestään, vaan hallituksen välinpitämättömästä suhtautumisesta hyvinvointialueiden haasteisiin.

Hallitus on toiminut ristiriitaisesti: se vaatii kärsivällisyyttä velkaantumisen taittamisessa, mutta kritisoi edellisen hallituksen sote-uudistusta ja syyttää hyvinvointialueiden päätöksentekijöitä rahan tuhlaamisesta. Todellisuudessa hyvinvointialueet tarvitsevat työrau-

haa ja hallituksen tukea, jotta uudistukset saataisiin toimimaan. Sen sijaan hallitus on uhkaillut pakkoliitoksilla, jotka voisivat kaataa koko uudistuksen.

Keskusta on johdonmukaisesti esittänyt, että sääntelyä kevennettäisiin ja hyvinvointialueille annettaisiin enemmän resursseja paikalliseen kehittämiseen. Keskusta vastustaa hallituksen päätöstä korottaa asiakasmaksuja, sillä ne voisivat estää pienituloisia hakemasta hoitoa ajoissa, mikä vain pahentaisi terveyspalveluiden tilannetta entisestään.

Keskustalaiset ovat toistuvasti nostaneet esiin huolen siitä, että hyvinvointialueiden rahoitus on riittämätöntä ja että lähipalveluiden lakkautukset aiheuttavat vakavia haittoja. Keskusta on esittänyt konkreettisia ratkaisuja, kuten alijäämien kattamisan pidentämistä, jotta alueet voisivat

sopeuttaa toimintaansa ilman, että ihmisten hoitoon pääsy vaarantuisi. Hallitus näyttää sivuuttavan kansalaisten huolen ja hyvinvointialueiden avunpyynnöt. Vuoden 2024 talousarviossa sote-palveluiden rahoitusta on jopa vähennetty, mikä syventää kriisiä. Sen sijaan, että hallitus tukisi alueita, kokoomuslainen kunta- ja alueministeri on ilmoittanut asettavansa kuusi aluetta erityistarkkailuun.

Sote-kriisiä ei voi ratkaista vain odottamalla, että ongelmat korjaantuvat itsestään. Keskusta on toistuvasti vedonnut hallitukseen konkreettisten ratkaisujen löytämiseksi, mutta hallitus on jatkanut kylmää linjaansa, jossa säästöt ja sääntelyn kiristäminen ovat ensisijaisia ratkaisuja. Kalliiden vuokralääkäreiden käyttöä pitäisi suitsia, ja Kela-kydyt tulisi siirtää hyvinvointialueiden vastuulle, mikä helpottaisi

Kuva: Suomen Keskusta r.p

tilannetta. Nämä konkreettiset ehdotukset on kuitenkin jätetty huomiotta, ja samalla lähipalveluita ajetaan alas. Ihmiset joutuvat matkustamaan jopa satoja kilometrejä saadakseen hoitoa, mikä kasvattaa kustannuksia ja vaikeuttaa erityisesti vanhusten ja muistisairaiden elämää.

Hallituksen toimet on johdantanut siihen, että terveyspalveluiden kriisi syvenee. Kansalaiset ovat odottaneet apua turhaan, ja sote-palveluiden tilanne heikkenee entisestään. Sote-palveluiden turvaaminen on välttämätöntä, ja Keskusta vaatii hallitukselta ripeitä toimia tilanteen korjaamiseksi. ●

Soteuudistus on mainettaan parempi

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistus on ollut voimassa vajaat kaksi vuotta. Historiamme suurimman hallinnon ja toiminnan uudistukseen väistämättä kuuluvat ongelmat sekä arvioitujen määrärahojen ylittyminen on johtaneet kohtuuttomaan arvosteluun.

Se on saanut kuraa päälle Orpo-Purran hallitukselta, medialta ja osin myös asiakkailta enemmän kuin ”lääkäri määrää”. Arvostelu on aina paikallaan, mutta sen tulee perustua tosiasioihin. Soten kritiikin osalta näin ei useinkaan ole ollut.

HANNES MANNINEN
Kaupunkineuvos

Uudistuksen keskeisimmät arvosteluperusteet eivät ole totta

Yleisin väite on, että uudistuksella on luotu hallintohimmeleitä, paisutettu kallista luottamushenkilöhallintoa ja palkattu turhaan kallispalkkaisia johtajia.

Todellisuudessa näitä palveluja järjesti ennen uudistusta 259 erillistä organisaatiota ja uudistuksen jälkeen 21 hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki ja HUS-kuntayhtymä eli 23 organisaatiota.

Luottamushenkilöiden määrä on uudistuksen jälkeen useimmilla hyvinvointialueilla selkeästi pienempi kuin ennen uudistusta. Kokouspalkkioiden nousua on useimmiten verrattu pienten kuntien tai kuntayhtymien kokouspalkkioihin. Jos niitä verrataan yliopistollisten ja muiden keskussairaaloiden kokouspalkkioihin, niin korotukset eivät ole merkittäviä.

Kokouspalkkioiden kokonaissumma voi lievästi kasvaa ensimmäisinä vuosina, sillä käynnistysvaiheessa joudutaan pitämään huomattavasti enemmän ja pidempiä kokouksia kuin toiminnan vakiinnuttua. Uskon, että kokonaissumma tulee laskemaan siirtymäajan jälkeen.

Johtajien ja/tai johtavassa asemassa olevien määrä ei ole kasvanut, vaikka hyvinvointialueet joutuivat ottamaan palvelukseensa kaikki noissa tehtävissä toimineet kunnan ja kuntayhtymien henkilöt. Osa heistä hakeutui muihin tehtäviin ja osa jäi eläkkeelle, koska he totesivat, ettei heille löydy vastaavia

tehtäviä hyvinvointialueelta.

Lisäksi useimmat hyvinvointialueet ovat yhteistoimintamenettelyn kautta irtisanoneet tai siirtäneet henkilöstöä muihin tehtäviin. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on vähennetty yli 170 johtaja- ja päällykistö- sekä asiantuntijatasen henkilötyövuotta.

Hyvinvointialueiden talouden kehityksestä

Hyvinvointialueiden vuoden 2023 alijäämä oli 1,3 miljardia (235 €/asukas). Se on 5,4 prosenttia hyvinvointialueiden nettokäyttömenoista. Lähes kaikki alueet ryhtyivät nopeasti valmistelemaan mittavia säästötoimia, mutta ensimmäisen vuoden menoihin ne pysyivät vaikuttamaan hyvin vähän.

Valtiovarainministeriö asetti jo alkumetreillä hyvinvointialueille sellaiset taloudelliset raamit ja säästötavoitteet, jotka olivat täysin epärealistisia. Vähitellen ministeriökin on myöntänyt, että nykyisten lakien mukaista palvelutarjontaa ei voi tarjota kaavaillulla rahoituksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä kuntaministeri ovat ainakin toistaiseksi jääneet hämmentyneinä lähinnä seuraajan rooliin. Johtajuutta ja asiantuntemusta ei näytä löytyvän.

Lainanottovaltuuden saamiseksi alueilta vaadittiin sopeutusohjelmat vuosille 2024–2026. Niiden perusteella kuluvan vuoden alijäämän tuli supistua 0,9 miljardiin euroon ja seuraavien vuosien pitäisi olla noin miljardin ylijää-

Eläkepäivät ovat mahdollistaneet kalastusharrastuksen elvyttämisen. Kuvassa meneillään siian syyspyynti talven varalle.

mäisiä.

Jo nyt elokuun lopun tilanteen perusteella arvioidaan, että kuluvan vuoden alijäämä kasvaa 1,4–1,5 miljardiin eli suuremmaksi kuin viime vuonna. Tämä ei tullut yllätyksenä asioita tunteville. Realistista on arvioida, että alijäämien kattaminen lain vaatimalla tavalla vuoden 2026 loppuun on mahdollista vain muutamille alueille.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue on tilastojen valossa alueiden parhaan kolmasosan joukossa niin talouden kuin terveydenhoidon jonojenkin osalta.

Hallitus ja media ulkona kuin lumiukot

Suurimpia syitä perusteettomiin arvosteluihin on se, että hyvinvointialueiden kustannusrakenteita ja menojen kasvun perusteita ei ymmärretä. Näihin tekijöihin hyvinvointialueet eivät voi vaikuttaa nopeasti. Menokasvua voi hillitää vain vähitellen toimintatapojen muutoksilla.

Ensinnäkin kustannuksista omien työntekijöiden palkkojen osuus noin puolet ja ostopalvelut huomioiden ehkä jopa kaksi kolmasosaa. Toiseksi väestön ikääntymisen aiheuttama palvelutarpeen kasvu lisää kustannuksia keskimäärin yhden prosentin verran joka vuosi. Kolmanneksi terveydenhuollon teknologian/lääkkeiden hintojen nousu on vähintään kaksinkertainen muuhun terveydenhuollon menojen kasvuun verrattuna.

Useimmat näyttävät myös unohtavan, että korkea inflaatio, korkojen

nousu, energian hinta jne. nostavat kustannuksia myös hyvinvointialueilla.

Valtion toiminta on ollut monilta osin ristiriitaista. Tiettyjä normeja ja vaatimuksia on helpotettu, mutta niistä saatavat mahdolliset säästöt on peritty takaisin valtiolle. Siksi ne eivät helpota millään tavalla hyvinvointialueiden taloutta eikä potilaiden hoitoa vaan pikemminkin päinvastoin.

Vain lakisääteisiä palveluja karsimalla tapahtuu nopeampia muutoksia, mutta se on hallituksen ja eduskunnan päätösten takana. Jos pitää valita yksi toimenpide, joka tulee tehdä kiireellisesti, niin se olisi minusta lain muuttaminen siten, että vuosien 2023 ja 2024 alijäämien kattamisvelvollisuus siirretäisiin vuosille 2026–2028.

Näyttää siltä, että niin pääministerin kuin valtiovarainministerinkin sekä useimpien medioiden toimittajien kannattaisi perehtyä paremmin asioihin ennen lausuntojensa ja kirjoitustensa julkituloa.

Soteuudistus on ollut välttämätön eikä se ole ongelma vaan ratkaisu kuten hyvinvointialueen hallitusten puheenjohtajat ovat julkilausumassaan todenneet.

Kirjoituksessa esitetyt kannanotot perustuvat pääosin yhdessä valtiopäiväneuvos Tapani Töllin kanssa kirjoittamaani julkaisuun TOTTA VAI TARUA, Soteuudistuksen himmeli-, byrokratia- ja kustannusten kasvuväitteet lukujen valossa – mitä pitäisi tehdä? Kaks.fi.

Elinvoimaa paikallisesta ruoasta

ESKO LEHTIMÄKI
Aluevaltuuston 1. varapuheenjohtaja

Suomessa tuotetun ruoan laatu on korkea. Erityisesti Etelä-Pohjanmaalla, elintarvikemaakunnassa, ruoan puhtaus ja vastuullisuus ovat tärkeitä. Vaikka täälläkin kauppojen hyllyt täyttyvät ulkomaisista vaihtoehtoista, miksi emme valitsisi kotimaista? Valitsemalla paikallisen investoimme koko yhteisön hyvinvointiin ja työllisyyteen.

Turvallinen suomalainen elintarvike

Puhdas ruoka ei ole vain ravintoa, vaan se on terveyttämme, talouttamme ja alueellista tukevaa elinvoimaa. Ulkomainen elintarvike voi vaikuttaa edulliselta, mutta sen todellinen hinta

voi olla korkea. Eteläpohjalainen ruoka on geenimuunteluvapaata ja eläimille käytetään vain minimaalisesti lääkkeitä, mikä vähentää antibioottiresistenssin riskiä. Paikallinen tuote on turvallinen ja ympäristöystävällinen. Kasvinsuojeluaineita käytetään niukasti ja viljelijät panostavat kestävään viljelyyn. Pienempi kemikaalikuorma tekee ruoasta puhtaampaa.

Paikallisuudella on merkitystä

Valitsemalla paikallisia tuotteita tuemme alueemme viljelijöitä ja elintarvikeyrittäjiä sekä muuta yritystoimintaa. Elinvoima ja omavaraisuus testataan kriiseissä, kuten pandemioissa ja kansainvälisissä toimitushäiriöissä. Kotimainen tuotanto on turvamme, jos maailman markkinoilla tapahtuu järjestyksiä. Paikallisten elintarvikkeiden valinta on kannanotto paitsi terveytemme, myös alueemme talouden ja kestävyyspuolesta. Eteläpohjalainen ruoka tarjoaa puhtautta, laatua ja turvallisuutta. Keskustan ryhmä teki kotimaisen ruuan puolesta valtuustoaloitteen. Selvityksien myötä saimme todeta, että kotimaisen ja paikallisten elintarvikkeiden osuus on todella korkea. On tärkeää, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella jatkossakin käytetään mahdollisimman paljon maakunnan viljelijöiden ja jatkojalostajien paikallisesti tuotettuja elintarvikkeita.

Talous haasteenamme

JAAKKO NIEMISTÖ
Aluevaltuutettu, talous- ja investointilautakunnan puheenjohtaja

Kautta aikain laajin sosiaali-, terveys- ja pelastusalojen uudistus on ollut toiminnassa vasta kaksi vuotta. Laajuus on näkynyt meille luottamushenkilöille ja koko hyvinvointialueen henkilöstölle. Harva ennakkoon ymmärsi, miten laajoja ja vaikeita päätöksiä tulee tehtäväksi. Talous- ja investointilautakunnassa käsiteltävistä asioista tärkeimpiä ovat talousarvio investointisuunnitelmineen ja erilaiset palvelumaksut. Perusteellinen keskustelu on laajaa ja hyvää, mutta sen vaikutus päätöksiin aluehallituksessa ja myös aluevaltuustossa jää vähäiseksi. Harmillisesti lautakunnallamme ei ole juurikaan päätösvaltaa. Hyvinvointialueen hallintosäännön uudistuksessa lautakuntien päätöksentekoroolia pitää vahvistaa. Päätösvaltaa kannattaa ennemmin jakaa kuin keskittää.

Investointitarpeita olisi

Suomea pidetään hyvinvointivaltiona, mutta hyvinvointialueiden taloustilanne on luvattoman heikko. Syyt ovat moninaiset, eivätkä ne suurilta osin johdu tehdystä uudistuksesta. Lisäksi monista vanhoista toimintatavoista poisoppiminen on yllättävän vaikeaa. Järkevät investoinnit ovat tärkeä osa hyvien ja laadukkaiden palveluiden tuottamisessa. Valitettavasti huono taloustilanne aiheuttaa sen, että mahdollisuudet investoinneille ovat hyvin rajalliset. VM:n myöntämä lainanottovaltuutus emme saa

tarpeeksi järkevienkään investointien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Toivon, että kertyneiden alijäämien kattamiselle annetaan vaikkapa kaksi vuotta lisäaikaa. Nyt ”paniikkisäästämisellä” jopa vaarannetaan terveys-, sosiaali- ja pelastuspalveluiden tasapuolinen turvaaminen.

Uusi arveluttaa

Kaikista vaikeuksista huolimatta asioita on kehitetty ja uudistusta viedään eteenpäin tavoitteellisesti, ainahan uudet toimintatavat arveluttavat. Pitää myös tarvittaessa uskalttaa muuttaa huonoiksi osoittautuneita päätöksiä. Yhteisen, tavoitteellisen tekemisen meiningin aikaansaaminen on välttämätöntä niin meille luottamushenkilöille kuin henkilöstöllekin. Sen tiedän, että asiakkaitamme hoidetaan ja autetaan asiantuntevalla sekä hyvällä tavalla. kun apua tarvitaan niin sosiaali-, terveys- kuin pelastuspalveluna.

Nuoren ajatuksia

JUSSI YLINEN
Alavuden nuorisovaltuuston puheenjohtaja

Nuorten laskeva fyysinen kunto ja mielenterveys ongelmat haittaavat nuorten elämää. Nuorten terveyspalveluiden kunnossapito on tärkeää, sillä jokaisella on oikeus saada haluamaansa hoitoa asui sitten maalla tai kaupungissa. Nuorten päihteiden käyttö voi vahingoittaa aivojen ja kehon kehittymistä ja aiheuttaa mielenterveysongelmia, kuten masennusta ja ahdistusta. Päihteet voivat haitata myös oppimiskykyä, sillä päihteet voivat heikentää muistia ja keskittymistä. Nuori voi myös joutua osalliseksi rikollisesta toimintaa ja osaksi päihdepiireihin. Nuorena aloitetulla päihteiden käytöllä on

suuri riippuvuusriski, sillä nuoren aivot kehittyvät, jolloin ne ovat alttiimmat riippuvuudelle. Kouluterveydenhuolto auttaa ennaltaehkäisemään nuorten ongelmia, kuten mielenterveysongelmia. Säännölliset terveystarkastukset auttavat selvittämään mahdolliset näkö- ja kehityshäiriöt, ravitsemusongelmat ja mielenterveysongelmat. Kouluterveydenhuolto parantaa oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Nuorten syrjäytyminen on vakava ongelma, joka voi vaikuttaa koko elämään. Syrjäytyminen voi aiheuttaa mielenterveysongelmia ja itsetunto-ongelmia. Nuoren yksinäisyys

pahentaa mielen-terveysongelmia. Syrjäytyminen voi aiheuttaa nuorelle fyysisen terveyden heikkenemistä ja päihteiden käyttöä. Syrjäytymisen ehkäisemisessä tärkeä rooli on harrastuksilla, nuorisotyöllä ja mielenterveyspalveluilla. Tärkeimpiä palveluita nuorten hyvinvoinnin kannalta ovat mielenterveys- ja riippuvuushoidon palvelut sekä kouluterveydenhuolto. Mielenterveyspalvelut ovat myös tärkeä osa syrjäytymisen estämistä. Liikunta on hyvä

avain nuoren hyvinvointiin, sillä liikunnassa kunto kasvaa ja vastustuskyky nousee. Harrastukset myös vähentävät syrjäytymistä ja piristävät mieltä.

Kuva: Veli Ylinen

Työhyvinvointi lisää tuottavuutta

PAULA SIHTO

Aluevaltuutettu, aluehallituksen jäsen

Työhyvinvointi on keskeinen ja merkittävä osa nykyistä muutoksen kourissa pyörivää työelämää.

Työhyvinvointi ja sen kehittäminen on koko työyhteisön asia. Jokaista tulee kannustaa tuomaan esille keinoja, joilla voidaan parantaa, tehostaa tai sujuvoittaa työn tekemistä. Työhyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen onnistuvat, kun jokainen sitoutuu huolehtimaan työhyvinvointiin vaikuttavista asioista.

Työntekijöiden työkyvyn tukeminen on esihenkilötyön arkea. Lähiesihenkilön tuella ja läsnäololla on suuri merkitys työhyvinvoinnille. Työhyvinvointia ja -motivaatiota edesauttavat yhteisten pelisääntöjen luominen ja niiden tasapuolinen noudattaminen. Esihenkilön oikeudenmukaisuudella ja luottamuksella on suuri merkitys työhyvinvoinnille, samoin myönteisellä työilmapiirillä. Jokaisella työntekijällä

tulee olla turvallinen olo työtä tehdessään. Esihenkilön tulee välittömästi puuttua häirintään, kiusaamiseen tai epäasialliseen käyttäytymiseen.

Esihenkilön jaksamista on tuettava

Esihenkilön jaksamiselle on tärkeää, ettei työntekijöiden määrä ole kohtuuttoman iso. Esihenkilön tulee varmistaa, että jokainen työntekijä tuntee työnantajan tarjoamat tukikeinot.

Aktiivisella ennakoinnilla tuella voi esimies vaikuttaa yksittäisen työntekijän terveyteen, työkykyyn, työhyvinvointiin ja työmotivaatioon. On tärkeää huomata ajoissa työntekijän työhyvinvoinnin muutokset ja uskaltaa aktiivisesti tarttua asiaan. Tutkimusten

mukaan työhyvinvoinnilla on merkittävä myönteinen yhteys tuottavuuteen, asiakastyytyväisyyteen, työntekijöiden vähäisempään vaihtuvuuteen, sairauspoissaoloihin ja tapaturmiin.

Toimivan ja hyvinvoivan työyhteisön perustana on hyvä perehdytys, riittävä osaaminen, selkeät työohjeet ja töiden järjestelyt, hyvä tiedonkulku ja vuorovaikutus, yhteiset pelisäännöt, luottamuksellisuus ja toiminnan arviointi.

Työhyvinvointikyselyillä ja erilaisilla mittareilla saadaan tietoa työyhteisöstä, työntekijöiden jaksamisesta ja johtamisesta. Esihenkilön ja työntekijöiden tulisi yhdessä läpikäydä kyselyjen tulokset ja tarvittaessa suunnitella kehittämistoimenpiteitä.

”

Myönteinen ilmapiiri lisää henkilöstön työhyvinvointia.

Liikunnan iloa

ANNELI JÄÄTTEENMÄKI

Aluevaltuutettu, aluehallituksen 2. vpj

En ole syksyihminen, mutta syksyn kuulakkaina aamuina on ilo lähteä ulos. On väriiloista. Mieli virkistyy ja kunto kohenee. Elämän murheet pienenevät ja asettuvat omiin mittasuhteisiinsa avarassa luonnossa.

Syksy on paras aika aloittaa liikkuminen. Kaikki tutkimukset osoittavat, että liikunnan ja terveyden välillä on yhteys. Silti liian harva suomalainen liikkuu. Nuorista osa kuntoilee paljon, mutta liian moni ei liiku lainkaan. On koulukyydit, skootterit, oma auto. Hyötyliikuntaa ei tule juuri ollenkaan. Ei liikkumisen tarvitse mitään himoliikuntaa olla. Kävelyä, hiihtoa. Sellaista, josta itse pitää. Ehkä kannattaa aloittaa jonkun toisen kanssa. Jos itseä ei huvita, on lähdeittä, kun tuli luvattua. Takaisin tullessa on tyytyväinen mieli ja yöllä nukkuu paremmin.

Miksi kaikista hyödyistä huolimatta liikkuminen ei kiinnostaa. Moni sanoo, ettei ole aikaa. Kiireinen on ihminen, jolta ei liikene puolta tuntia päivässä. Ei huvita, ei kiinnostaa. Rasittavaa. Siinä se totuus lienee. Mutta kannattaa kokeilla. Syysväsymys haihtuu, toisen kanssa ulkoil-

lessa voi jutella ja rentoutua. Ja ne terveysvaikutukset. Puolen tunnin ulkoilu on tehokas lääke. Toistettuna vielä parempi.

Katsoin googlesta mitä vaikutuksia liikunnalla on. Lista oli pitkä. Ihan kuin apteekin hyllystä poimisi lääkkeen verenpainetautiin, diabetekseen, sydänsairauksiin, jopa sydänsuruihin ja vielä ilmaiseksi. Liikunta estää masennusta, yksinäisyyttä, stressin tunne kevenee ja monta muuta asiaa. Hyviä asioita on ihan roppakaupalla. Mutta vaikka kuinka kuntoilee jokainen meistä voi sairastua. Siksi tarvitaan toimiva julkinen terveydenhuolto. Jokaisen pitää päästä ajoissa aika lääkärille, eikä lääkärissä käynti saa maksaa kohtuuttomia. Valitettavasti hallitus esittää käyntimaksujen ja laboratoriomaksujen roimia korotuksia.

Ulkona paistaa aurinko. Nyt lähdän sauvakävelylle. Saan siitä hyvän mielen enkä ole pahantuulinen. Ulkoilusta on siis apua parisuhteeseenkin.

Arjen turvallisuutta

KATI OJANIEMI

Aluevaltuutettu, turvallisuuslauta-kunnan varapuheenjohtaja

Turvallisuuteen liittyvät asiat koskevat meistä jokaista. Oletko miettinyt, mitä turvallisuus sinulle merkitsee? Monelle meistä varmasti sitä, että meillä on itsenäinen maa, hyvät palvelut ja hädän hetkellä apua on saatavilla nopeasti. Itselleni turvallisuuteen liittyvänä asiana tulee mieleen myös pelastustoimen rooli turvallisuuteen liittyen.

Hyvinvointialueiden myötä pelastustoimen palvelut siirtyivät uuden organisaation alle ja olen saanut toimia

tämän kauden varapuheenjohtajana hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnassa. Pelastustoimeen kuuluvien varsinaisen pelastustoimen tehtävien lisäksi pelastustoimessa mietitään jatkuvasti myös riskien hallintaa ja tärkeä osa toimintaa on myös turvallisuuteen liittyviin poikkeusoloihin varautuminen.

Nyt kun sadonkorjuukausi on juuri päättynyt, niin myös kodeissa on hyvä pohtia poikkeusoloihin varautumista ja arjen turvallisuutta. Näistäkin asioista pelastustoimessa kannetaan huolta ja opastetaan kotitalouksia turvallisuuteen ja kotitalouksien varautumiseen liittyen.

Maaseudun ihmisille käsite kotivara on ehkä jopa itsestään selvä asia, kun satoa on perinteisesti korjattu talteen. Mutta onko kaikissa kodeissa riittävä kotivara päivittäisiä elintarvikkeita ja muita välttämättömyyshyödykkeitä. Kotivaran pitäisi riittää koko perheelle useaksi päiväksi, jopa viikoksi, ja vesi ja ruoka muodostavat sen kotivaran tärkeimmän osan. Pelastustoimi.fi sivustolta löytyy esimerkkilistaus, jonka läpikäymällä voi miettiä oman perheensä varautumisasteen riittävyyttä.

Poikkeusoloihin kannattaa siis myös

kodeissa varautua ennakoon ja selvittää, että miten toimia, jos esimerkiksi sähkökatkon sattuessa lähes kaikki kodin toiminnot pysähtyvät. Sääilmiöiden lisäksi sähkönjakelulle häiriöitä voivat aiheuttaa myös tahalliset vahingon teot, kyberhyökkäykset sekä tekniikan vikaantuminen.

Arjen turvallisuus kuuluu siis meille kaikille ja on tärkeää, että pystymme jokainen omalta osaltamme ennakoimaan turvallisuuteen liittyviä haasteita.

Hyvinvointialueen yhteystiedot

ETELÄ-POHJANMAAN SOTE-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

**Ilmajoen sote-keskus
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 458 5201
Kiirevastaanotto	06 458 5201
Hammashoitolat	06 458 5161
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	040 657 0040

**Järvi-Pohjanmaan sote-keskus, Alajärvi
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 230 7700
Kiirevastaanotto	06 230 7700
Hammashoitola	06 230 7560
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	06 230 7550

**Kaksineuvoisen sote-keskus, Kauhava
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 230 7654
Kiirevastaanotto	06 230 7654
Hammashoitolat	06 230 7660
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	06 230 7550

**Kurikan sote-keskus
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 458 5301
Vastaanotto Jalasjärvi	06 458 5101
Kiirevastaanotto Kurikka	06 458 5301
Kiirevastaanotto Jalasjärvi	06 458 5101
Hammashoitolat	06 458 5161
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	040 657 0040

**Kuusoten sote-keskus, Alavus
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 2525 7612
Kiirevastaanotto	06 2525 7612
Hammashoitolat:	
Alavus, Kuortane, Töysä	06 2525 7982
Ähtäri, Soini	06 2525 7271
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	06 230 7550

**Lapuan sote-keskus
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 438 4844
Kiirevastaanotto	06 438 4844
Hammashoitola	06 438 4990
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	06 230 7550

**Seinäjoen sote-keskus
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 425 8100
Vastaanotto Isokyrö	044 425 5000
Kiirevastaanotto	06 425 5311
Hammashoitolat:	
Seinäjoen ja Isokyrö	06 425 5425
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	06 416 6606

**Suupohjan sote-keskus, Kauhajoki
Lähterveyspalvelut**

Vastaanotto	06 2413 3220
Kiirevastaanotto	06 2413 3200
Hammashoitolat	06 2413 3340
Ikäihmisten palveluiden asiakasohjaus	040 657 0040

ETELÄ-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN YHTEISET YHTEYSTIEDOT

Päivystysapupuhelin 116 117

HÄTÄNUMERO 112

Vaihe	06 415 4111
Laboratorion ajanvaraus	06 415 8813
Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja kriisipäivystys	044 470 0444

Virka-ajan ulkopuolinen suun terveydenhuollon päivystys

Arki-iltaisin klo 15.30–21 (pe ja arkipyhien aattona klo 14–21)	
Seinäjoen Y-talon hammaslääkäripäivystys	044 425 5915
Viikonloppuisin ja arkipyhinä:	
klo 8–21	044 425 5915
Klo 21–8 päivystysapupuhelin	116 117

Perhekeskuksen asiakasohjaus

Kauhava, Evijärvi, Alajärvi, Vimpeli, Lappajärvi,	
Lapua, Alavus, Kuortane, Ähtäri ja Soini	040 352 3841
Seinäjoen, Isokyrö	050 344 8443
Ilmajoki, Kurikka, Kauhajoki, Teuva, Isojoki ja Karijoki	040 640 2436

Neuvolat

perhesuunnittelu-, äitiysneuvola- ja lastenneuvola- palveluiden yhteinen neuvontanumero	06 230 7900
--	-------------

OmaEP-digipalvelu

OmaEP-digipalvelussa voit hoitaa sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviä asioita ajasta ja paikasta riippumatta. Asioi puhelimeen ladattavalla OmaEP-sovelluksella tai osoitteessa omaep.fi. OmaEP-digipalvelussa voit tällä hetkellä asioida chat-palvelussa ja liittyä etävastaanotolle. Palvelu laajenee koko ajan.

LEIKKAA TALTEEN

Lähde: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen viestintä